

A BÁNYA

BÁNYÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS PÉNZÜGYI HETILAP

A MAGYARORSZÁGI
FÖLDTANI TARSULAT
KÖNYVTÁRÁBÓL

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Dalszínház-u. 8. Telefon 23-33. Előfizetési árak: Egész évre 10.— K. Fél évre 5 — K. Egyes szám ára 30 fillér.</p>	<p>Főszerkesztő: Vécsey István Szerkesztik: Apsay V János és Dr. Makai Aladár Megjelenik minden vasárnap</p>	<p>Hirdetési feltételek: Minden szó 4 fillér Kövér betűvel 8 " Egész oldal, 1-szeri közlés 80 kor. Fél oldal 1-szeri közlés 40 "</p>
---	--	--

A magyar opál.

A régi dicsőséggel, mintha tünőben volna a magyar bányászat egyik büszkesége is: a tűző sugáru nemes opál.

Ez a magyar drágakő egykor a kelet gyöngyével is diadalmasan állta ki a versenyt, úgy hogy még a hatvanas években is bucsut jártak Kelet ékszerkereskedői Libánka hegy lejtőjéhez, (Vörösvágás község határában), hogy megrakodva a nemes kővel, hazájok legszébb hölgyeinek ékességül vigyék azt, drága, vagyontérő pénzért.

Még a magyar honleányok is Kelet-közvetítésével, természetesen Bécsen át vették sokszoros árban azt az ékességet, mit potom áron vittek ki tőlünk az élelmes idegenek.

A magyar nemes opált ugyanis török és görög ékszerkereskedők vették, akik évenként Eperjesre jöttek, ott Ujházy bányabérlőtől megvásárolták s levitték Szmyrnába, onnan mint orientális kő, Antwerpenbe került és Hollandián át jött forgalomba.

A hatvanas években Ujházyék évi négyezer forintért bérelték az opálbányákat. Majd midőn az ő bérelte lejárt, jelentkezett Goldschmiéd bécsi ékszerész, aki 12,000 frt évi bért ígért s ezért a bányát üzembe is vette.

Midőn Goldschmiéd a bányauzemet átvette, különös eset történt. A bánya átvételekor egy ritka szépségű nagy opál került ki a bányából, melyet a bérlő 90,000 forintért Londonban eladott.

A magyar opál fénykorát látszott visszanyerni és az 1873. évi bécsi világiállításon Goldschmiéd világrekordot ért el gyönyörű opál-kollekciójával, mely egy külön osztályt teljesen betöltött. S a magyar sajtó akkoriban mint a magyar bányászat büszkeségét dicsőítette a magyar opál diadalát.

Goldschmiéd sikereinek azonban egy nagy hátránya is volt. Mint hűséges osztrák alattvaló ugyanis, elűzte a keleti ékszerkereskedőket s tisztán Bécsben összpontosította az opálkereskedést és így a Kelet népei kénytelenek voltak Ausztráliából szerezni be szükségletüket. Ugy, hogy amikor lejárt a Goldschmiédék bérelte, már nemcsak mesterségesen költött

rossz hirneve volt a magyar opálnak, hanem óriási mennyiséget felhalmoztak, akkor, amikor az állam birtokba vette a bányaművet, ezt a tömeget piacra dobták, úgy hogy a kincstár aztán nem tudta többé a versenyt kiállani.

Igy aztán nagyot fordult a világ s a magyar opálra végzetes napok következtek. Minden bája, ragyogása sem volt képes leküzdeni ipari ellenségeit, kik kezdetben a felhalmozott, majd később az ausztráliai opál érdekében mindent elkövettek, hogy kizárják a világpiaconról a páratlan szépségű magyar opált, mely évtizedeken át dominálta azokat.

És mert hosszú időn át sem tudtak sokat ártani neki, nemtelen eszközöz folyamodtak. A legképtelenebb uton-módon telekürtölték a világot (s ebben osztrák szomszédaink jártak legelő), hogy az opál szerencsétlen ékkő, aki azt viseli, nem boldogul többé. S ezzel célt is értek. Mert épen azok, kik csaknem kizárólagos rajongói voltak az opálnak, a nők, természetüknél fogva, félelemmel fordultak el az egykor oly becsesl bíró drágakőtől. Ehhez járult még az a körülmény is, hogy Ausztrália opálbányái oly bőven termelték az opált, hogy az árak karátonként ötven koronáról öt koronára csökkentek néhány évtized alatt.

Nem csoda tehát, ha a magyar opál, mely a bányától az ékszerkereskedőig annyi kézen ment keresztül, kidült a versenyből s ma-holnap már alig hallunk valamit felőle, (úgy hogy egyik tekintélyes napilapunk a „Furcsaságok“ között, a máramarosi gyémántokkal cseréli már fel).

A magyar nemes opál tejüveg, viasz-, faggyuopál és hyalit társaságában fordul elő. Jelenleg a libánkai opálbánya áll rendszeres művelés alatt. Az opált vezető kőzet barnás és szürke Pyroxen-andesit breccia. Az opált tartalmazó kőzök nagyon szabálytalan, többnyire meredeken, majd függőlegesen álló tömzökben fordulnak elő és opál a kőzetnek minden elmálási fokozatában található. A fejtés oly módon történik, hogy az opálkőzök csapásának irányában hajtott tárókból az oldalkőzet jellege szerint keresztvágatokkal keresik fel az opálfészkeket, melyeket azután rendes főte-, kereszt- és oldal-pásztafejtéssel leművelnek.

Jelenleg a kincstár tulajdonát képezi az egyetlen

opálbányánk, mely határozottan végnapjait éli, mert pl. csak a múlt évben is 1583 K bevétellel szemben 60,927 K kiadása volt a kincstárnak az opálbányamünél.

Az állam tehát nem tarthatja tovább üzemben. De ez még nem jelentheti azt, mint már egy ízben megírtuk, hogy szerencsétlen körülmények miatt elcsüggedve, pusztulni hagyjuk opálbányászatunkat vagy pedig potom áron elvesztegessük a külföld bányaspekulánsainak.

A magyar opálnak vissza kell szereznie régi dicsőségét, világra szóló hírnevét. És mi tudjuk, merjük állítani, hogy minden babonás előítéletet le fog küzdeni, csak a modern kor követelményeinek megfelelő művelés alá kell azt venni s ugyanazon a médon, amint rossz hírét keltették s leszorították a vilápiacról, vissza kell vinni oda. Az állam ezt közvetlenül nem teheti. Tegyen hát róla máskép, (ugy halljuk, módjában is áll), hogy a magyar opál újra a magyar bányászat büszkesége legyen.

A kazánkő és a pyrin.

A kazán tisztántartásának nélkülözhetlen előfeltétele, hogy onnan a kazánkő minél alaposabban eltávolíttassék. A kazánkő képződésénél lényeges szerepet játszik, a lokális viszonyokhoz képest, az a vízmennyiség, amely, a lokális viszonyokhoz képest, kisebb vagy nagyobb mértékben tartalmazza a kazánkőképződést létrehozó kénsavas vagy szénsavas mész anyagát. A természetes vízben ennek a két anyagnak alkotórészeit mindenütt fel fogjuk találni; a kazán belsejében aztán végbemenő folyamatok, így elsősorban a hő, azután pedig a vízben oldódó savak fokozatos koncentrációja, valamennyien részt vesznek a kazánkő létrehozatalánál. A vizgőzök elpárolgása alkalmával a vízben levő idegen alkotórészek a kazán falára rakodnak, s azon belül kéregnemű, kemény alkotórészekké válva, létrehozzák a kazánkövet, a CaSO-t, amely aztán, sajnos, már nagyon sok végzetes szerencsétlenség létrejöttének vált kuforrásává. E mellett a kazánkő anyaga rossz hővezető lévén, temérdek fűtőanyag-emésztést követel, úgy hogy közepes lerakódások esetén a hővesztés legalább is 20% pótlást igényel; ezenkívül a kazán hevítése sem oly egyenletes, ami magában is külön hozzájárulhat a kazánrobbanás veszedelmének előidézéséhez.

A kazánkőképződés elhárítását s a képződött kazánkőanyag eltávolítását célzó óvintézkedések számát ma már többrendbeli szabadalom biztosítja. Sajnos, az intézkedések legtöbbje teljesen ki nem elégíti a várakozásokat. Ennek oka legfőként abban keresendő, hogy az óvintézkedések legtöbbje inkább általános s így nem számol eléggé a vízzel és annak alkotórészeivel, amely víznek anyaga elsősorban ad tápot és anyagot a kazánkő képződésének. Érthető tehát, hogy a kazánkő

eltávolítását ismételten legujabban is, mindig egyebek be nem váltával, legfőként erőművi beavatkozással iparkodnak eltávolítani. Persze a kalapács és a véső dinamikai beavatkozása korántsem válik a kazánfal előnyére; e mellett a kazánkő eltávolításának ez a kezdetleges bevett módja tetemes idővesztéssel jár, végeredményében pedig a kazán egy-egy nehezebben hozzáférhető részéről a képződött lerakodmányt el sem távolítja.

A modern vegytudomány már évek óta fáradozik azon, hogy a gőzkazánoknál szerepet játszó vizet alkotórészeire bontsa legalább annyira, hogy abból eltávolítson minden olyan szerves anyagot, amely a kazánkő létrejöttéhez hozzájárul. Az ebbeli kísérletek során óvszerekként eddig legfőként a bariumlórid, a magnézium, a sósav stb. szerepeltek. Az elősoroltakon kívül a célra leggyakrabban a szóda és a mész volt használatos ellenővszerként.

Kétségtelen, hogy teljes eredményt e téren csakis a megfelelő vegyi beavatkozás esetén leszünk képesek elérni. A vegyi beavatkozás hivatott a kazánkő létrejöttét előmozdító anyagokat a vízből eltávolítani, még pedig oly módon, hogy a kiválasztott anyag azután szerves, iszapos csapadék alakjában ne kerülhessen többé a kazán falára, hanem más utakon távozzon a vízből s illetőleg a kazánból.

A kazánkövet vegyileg eltávolítani hivatott többféle találmány közül ez idő szerint a pyrin-preparátum mutatkozik a legtöbbet ígérőnek.* A pyrinnek előnye, hogy a kazánfalat s a kazán armaturáját meg nem támadja, előállításának költségei pedig körülbelül egyezők lévén a szódagyártmány áraival, tetemes kiadásokat nem okoz.

Gy. Gy.

BÁNYÁOG.

Ankét a bányatörvény revíziójáról.

Bányászatunk és a földtulajdon.

(Hozzászólás a 4. és 5. kérdéshez.)

III.

Ily viszonyok között valóban nevetséges dolog e folyton gerjedő, a szenvedélyektől felkorbácsolt hullámokat paragrafusokba szorítani, a mely jó lehet eszmefuttatásnak, de a gyakorlati életbe nem való, nem való különösen arra, hogy a már többször említett kölcsönösség, mely, a munkaadó és a munkás közti egyetlen kapocs, létrejöhessen.

Nem vagyok szocialista — vagy pardon! — nagyon is az vagyok, mert szivemből kívánom, hogy ez a kölcsönösség minél előbb létrejőjön, sőt a

* A pyrin-gyártás szabadalma Dürr stuttgarteri cégé.

mennyire csekély erőmtől kitelik, munkálkodni is fogok rajta. A midőn az emberek cselekedeteinek az igazságosság és méltányosság lesz az ösztönző rugója, a melyeknek alapján az érdekek közösek, azonosakká válnak, el is érkezik a megértés ideje, nemcsak itt, hanem az emberek között általában, mert a meddő harcban győztes nincs. A harc pedig meddő marad mindaddig, míg nem egymás érdekeinek elősegítésére, hanem azok ellen cselekszünk.

Hiába való tehát a társadalom egy bizonyos része számára külön törvény hozása, mely két egymással szerződéses viszonyban álló fél legtermészetesebb jogát — a szabad elhatározást — korlátozza, mint pl. a nemrégiben hozott cselédtörvény is, mely méltán nevezhető a huszadik század szégyenének és a magyar törvényhozás gyalázatának.

Nem a szabadságot kell korlátozni, hanem a gyenge embert a szabadságra nevelni. Én a munkásaimat munkatársaimnak tekintem s úgy is bánok velük s mondhatom mindig előnyös ez úgy reám, mint ő reájuk nézve.

Szükséges ugyan bizonyos törvénytiszta intézkedés, mely azonban csak a munkaadó és munkás közötti fent vázolt viszony megerősítésére szolgáljon és csupán oly dolgokra terjedjen ki, a melyeknek elintézésére mindkét fél illetéktelen és csak a legszükségesebbre, inkább a bánya rendszetre vonatkozzék.

E kitérés után vissza kell térnünk a mai állapotba s gondolkoznunk azon vajjon a magyar bányamunkás e harcban mely helyettölti be s megvannak-e mindazon biztosítékai, melyek nehéz munkája révén őt megilletik. Szomorúan tapasztalhatjuk, hogy eddig az állam atyai gondoskodásából neki csak a betegsegélyező pénztár beteg intézményéből jutott. És mit tettek érte a magánosok? Ugyszólván semmit! Pedig e részen úgy az államnak, mint a bányatulajdonosnak cselekedni kell. Sőt én még bizonyos kedvezményben is részesíteném a bányászokat, hogy legyen alkalmas és elegendő számú képzett bányamunkás.

Munkás felvétele.

E szerint az első követelmény, hogy minden egyes ember, ki munkába fogadtatik, a munkaadóval közösen megállapított szerződés pontjai szerint vétesék fel, melyek mindkét felet kölcsönösen kötelezik vagy védik. Ebben szabad tér engedtetik a két félnek olyan dolgokban is, melyekről sem a mai ipar, sem pedig a munkástörvény nem rendelkezik. A munkásnak először a felvételkor két hetet próbaidőként kell eltöltenie s ha a megmaradásra határozta el magát s a munkaadó is elfogadja, a szerződés létre jön. Az e célra szolgáló szerződésminták nyomtatványai a bányahatóságnak előzetesen bemutatandók, ki azokat hitelesíti és visszaküldi, miután a létrejött szerződések egy-egy példánya a bányahatóságnak megőrzés végett beküldendő, ki azt felülvizsgálja és irattárba helyezi. A felülvizsgálás kiterjed a szerződés esetleges pótlására és ha be nem váltható kötelezettség vagy egyéb törvényellenes dolog foglaltatik benne, avagy a kölcsönösség hiányzik, visszautasítja. Ezen szerződések dij- és illetékmentesek legyenek.

Kedvezmények.

Kedvezményképen az állam részéről megadandónak vélem, hogy a katonaköteles bányalegénység ne

a rendes három évi szolgálatra soroztassék be, hanem csupán a póttartalékba. Ezen intézkedést ébredő bányászatusunk érdekében is szükségesnek tartom, hogy a nagyszámu munkaerő alantasabb célra el ne vonatassék.

Tizenhat évesnél fiatalabb legényt bányamunkára alkalmazni ne legyen szabad. Nők alkalmazása meg egyáltalán eltiltassék.

A vasárnapi munkaszünet általában kiterjesztendő. Oly műveknél és munkáknál, melyek nem szünetelhetnek, a vasárnapi munkaszünet az ott alkalmazott munkásokra csak minden második vasárnapon terjesztették ki, vlyképen azonban, hogy a vasárnapon végzett munkáért a rendes béren kívül 50% felülfizetést nyerjen.

Munkás biztosítás.

Teljesen el van hanyagolva a bányász nép érdeke, pedig ez a derék nép, ki bátran nevezhető a kultura előharcosának, megérdemelné, hogy alkalmas módon jövőjéről, családjá nyugalmáról gondoskodjunk, melyre terhes munkája, betegség és kora vénséget előidéző foglalkozása következtében, nem is tekintve a reá folyton leselkedő veszedelmet, méltán rászolgált. Ezért az új bányatörvény ide vonatkozó része oly módon szerkesztendő meg, hogy a bányamunkás úgy betegség, mint baleset, haláleset, valamint munkaképtelenség esetére egy a maga, mint családjá részére biztosítva legyen. De ne úgy, mint az eddigi munkásjóléti intézményeknél történik, ahol sok a fizetni való és azzal szemben az intézmény igen keveset nyújt. A kormányzat ezen fontos kérdés megoldásánál ne a gyámkodás szerepét vegye át, mint minden ilyen természetű dolognál eddig tette, hanem a célnak teljesen megfelelő fejlődésképes intézkedés által tegye lehetővé a fenti célok elérését. Juttasson részt ebben úgy a munkaadónak, mint a munkásnak egyaránt.

Biztosítás módja.

Tudjuk, hogy a bánya társaságok a mai kor követelményeinek meg nem felelnek, de meg az újabb vállalatoknál nem is létesítettek, így a bányászok a fenti esetekre segítség nélkül maradván csupán a betegsegélyező pénztár segítségével támaszkodhatnak. És vajjon mit nyújt ez nekik? Aránylag nagy befizetés ellenében a lehető legfelületesebb gyógykezelést és csupán az éhenhalástól való megmentést. Nem akarom ezen intézményt diskreditálni, amely lehet jó is, de a gyakorlatban nem teljesen megfelelő, mire elég bizonyosság az, hogy a munkásság, kinek érdekében ez létesült iránta ellenszenvvel viseltetik.

Hogy a bányamunkásság a fenti eshetőségekkel szemben biztosítva legyen, szükségesnek tartom a kötelező biztosítás elrendelését és pedig baleset, munkaképtelenség és halálesetre, oly összeg erejéig, melyet hetikeresményéből könnyen megfizethet. Ez lehet egyelőre a kereset 2%-a. A mai munkástörvény szerint köteles bármely munkás a betegsegélyező pénztárhoz tartozni s így abba keresetének 1—2%-át befizetni, melyhez a munkaadó szintén 1—2%-al járul hozzá. Ez mind a munkaadóra, mind pedig a munkásra terhes, miért is annak megváltoztatása, különösen a bányászatonál s hol nagyobb tömeg munkás foglalkozik, szükségessé válik. És pedig átmenetileg a következőképen:

Azon vállalatoknál, hol a munkások a munkaadóval egyetértve elhatározzák és magukat arra kötelezik, hogy munkatársaiknak megbetegedés esetére segítségére lesznek és fejenként hetifizetésükből 20 fillért juttatnak, azon vállalatok munkásaira ne legyen kötelező a betegsegélyző pénztárba való benmaradás, illetve belépés, hanem az oda befizetendő összeg a biztosítási összeg törlesztésére fordíttassék. Ugy szintén az eddig befizetett összeget ezen célra munkásai rendelkezésére bocsájtja. Ha most már a munkások közül valaki megbetegszik, munkatársai a részére szükséges összeget (fejenként és hetenként 20 fillért) összeadják és az e célra választott bizalmiférfiaknak átadják, ki azt a beteg munkatárs családjához juttatja. Nagyobb üzemeknél, hol több száz munkás dolgozik, a fejenkénti befizetések nagysága a szükséghez mérten időről-időre határozandó meg. Mindazonáltal ezenfelül köteles minden munkás heti keresetének 1%-át tömeges megbetegedés vagy járvány esetén igénybe veendő tartalék alapra befizetni, amely ha egy bizonyos összeget meghalad, hirtelen beállt halálozás vagy szerencsétlenség folytán segítségre szoruló özvegy gyámolítására vagy esetleg ha az összmunkásság beleegyezik, a biztosítási összeg arányos felemelésére fordítandó, esetleg a további heti 1%-nyi külön adakozás egy időre beszüntetendő. Ezt azonban a munkásság saját jól felfogott érdekében mindenkor helyesen el tudja végezni.

Ugy a munkások, mint a munkaadó által eddig fizetett összes betegsegélyző díj a hetenkénti fizetéskor az ezen célra választott bizalmiférfiak által összegyűjtendő, nyugtárvány ellenében a munkaadónak átadandó, ki azt az illető biztosító intézetnek haladéktalanul beküldeni köteles. A bizalmiférfiak havonként a munkások kebeléből választott felügyelő-bizottságnak elszámolni tartoznak és a rájuk bízott összegekért anyagiilag is felelősek.

A biztosítási kötvények megőrzés végett a bányahatóságnak adandók át és a befizetések pontos teljesítéséről a munkaadó, bizalmiférfiak és a felügyelő-bizottság egy tagjának aláírásával ellátott jelentés havonként a nyugtárvány mellékletével beküldendő. Ezen kötvények annak tulajdonosa által sem el nem adhatók sem kölcsönrel meg nem terhetők a bányahatóság engedelmével nélkül.

A tartalékalap a bizalmiférfiak és a felügyelő-bizottság által kezelendő olyképen, hogy a heti befizetések takarékpénztárba fenn tartással elhelyezendők és a könyv egyik bizalmiférfinak megőrzés végett átadandó.

Az előadottak alapján világos példáját mutattam meg annak, hogy miképen lehetséges a munkaadó és munkás különösebb anyagi megerősítése nélkül a munkásokról és azok családjáról gondoskodni halál, baleset vagy munkaképtelenség esetére. Ezen terv szerint a munkás csupán 1%-al terhelhetik meg, de eme megterhelés egy része szintén a neki vagy családjának nyújtandó segítség alakjában vagy biztosítási öszegének nagyobbítására fordíttatik. Nagyobb megterhelésnek tűnik fel a megbetegedett munkatárs részére adományozott összeg, de ez is csak látszólagos megterhelés, mivel a teljes kölcsönösségen alapul és a munkás, tudva azt, hogy betegsége által munkatársai segítségét igénybe veszi, egészségére is jobban vigyázik és már a velük szemben tanúsított tisztelet és szeretet sem engedi meg, hogy ezen intézménnyel visszaéljen vagy pláne betegséget tessen.

Ez utóbbi eset a bizalmiférfiak ellenőrzése alatt áll, kik a nyújtandó segítséget időnkint rendelkezésére bocsájtják és a gyógyításról gondoskodnak.

A fent említettekén kívül még igen sok előnye van a munkásbiztosítás ezen rendszerének. A munkásokban a kollegiálitás és az együtvé tartozandóság érzetét állandóan ébren tartja, az ebből származó erkölcsi erő a vállalat életében az anyagi erő biztosításában jut kifejezésre; munkaadó és munkás egymással gyakrabban érintkezvén, jobban megértik egymást, pláne ha indokolt esetekben pl. egy jobb üzletév leteltkor a munkaadó néhány ezer koronával a biztosítási kötvények értékének arányos emeléséhez hozzájárul; így a munkás jövőjét inkább biztosítva látja, nem igen változtatja helyét, sőt kötelességét is hivebben teljesíti.

Ennek a gyakorlati életben leendő alkalmazása elé semmiféle akadály nem gördül. A munkaadó jobban igénybe nem vétetik, a munkás pedig azt a csekély áldozatot önmaga hasznáért örömet meghozza. Mindazáltal addig, míg eme rendszer alkalmazása általánossá nem válik, a biztosítás alkalmával feltételeül köntendő ki, hogy ha valamely munkás munkahelyét megváltoztatja, addig a befizetés szüneteltessék, míg ismét egy más vállalatnál alkalmazást nyer. Ugyanezen kategóriába sorozandók a felügyelők (munkavezetők) is. Sőt célszerűnek tartom a bányahivatalnokoknak ily rendszer szerinti biztosítását is, kik azután munkaadóikkal egyetértve saját kebelükben igényeikhez mérten valósítsák azt meg.

Ugy a biztosítási kötvények, mint a betétek díj- és illetékmentesek legyenek.

IX. KÉRDÉS. Bányarendészet.

A bányarendészet legfőképen azon intézkedések és szabályok foganatosítására terjesztendő ki, melyektől úgy a bányák üzemeinek biztonsága, mint az összes érdekelt felek jogainak védelme függenek. Ide tartozik a bányaadó (illeték) kivetése, azok behajtása, a bányaadományozások engedélyezése, megvonása vagy megszüntése, bányatulajdonosokkal összefüggő peres ügyek, bírságok és büntetések, valamint jelzálogos követelések behajtása stb. melyek mindmegannyi adminisztratív teendők a bányakapitányságok, részben a bányatörvényszékek hatáskörébe tartoznak.

Uj bányakapitányságok szervezése.

Elképzelhető ezekből, hogy mily sok munkával vannak a hatóságok terhelve. Epen ezért kívánatos, hogy az uj bányatörvény megalkotásakor megfelelő számú uj bányakapitányság szerveztessék az ország azon helyein, hol a bányászat ügyét a melléjük rendelt bányatörvényszékek segítségével legcélszerűbben szolgálhatják, mert az újabb rendszer igen sok újabb munkát fog még adni. De ez elől ki nem térhetünk, ha azt akarjuk, hogy bányászatunk szabadon fejlőd-hessék. A bányakapitányságoknak különösen könnyűvé kell tenni a bányaugy kezelést, hogy idejük legyen az üzemben lévő bányák személyes felügyeletére, hogy az ellenőrzést, irányítást megfelelően végezhessék. Ezt a célt szolgálja az általam fentebb proponált bányászati ügyvivő hivatalok felállítása is.

Bányabiztoságok megszüntetése.

Megszüntetendő volna ez esetben a bányabiztoságok intézménye, mely csaknem a bányakapitányságok

gok hatáskörével bir s mégis annak alávetve van, a mely sok munka többletet okoz s ezzel szemben ezen intézmény haszna megfelelően nem jut kifejezésre, ezért célszerűbbnek mutatkozik ezeket is a bányahatóságok hatáskörével felruházni vagy végképen megszüntetni.

Szigorítás bányahatósági alkalmazottakkal szemben.

A mai bányatörvény azon rendelkezését, miszerint az összes bányahatósági tisztviselők és hozzátartozói, kutatási engedély vagy bányajogosítványt saját kerületükben nem szerezhetnek, oda módosítandónak vélem, hogy ne csak saját kerületükre terjesztessék ezen tilalom ki, hanem az egész országra. Kiterjesztendő ez a segédszemélyzetre is. Megtiltandó továbbá, hogy bánya eladással vagy közvetítéssel sem ők sem hozzátartozóik ne foglalkozhassanak.

X. KÉRDÉS. Régiségek. Műemlékek.

A fentebb előadottak után egy komolyan megfontolandó javaslatot óhajtok még előterjeszteni, amely ugyan szigoruan véve, különösen a mai felfogás szerint nem tartozik a bányajog keretébe, de nézetem szerint mégis oda csatolandó, hogy az egységes eljárás itt is érvényesülhessen.

Ez a régiségek és műemlékek ügyének az eddiginél szabadabb és célszerűbb elrendezése.

Hazánk nagy és nevezetes történelmi multtal bir, mely visszanyulik nemcsak e honnak a magyarok által történt elfoglalásának idejére, hanem az azt megelőző időkre is, mely idő alatt a mostani haza nagy népvándorlásoknak és mozgalmaknak volt színtere. Ezekről ugyan a történelemből is csak igen keveset tudunk s a mi abban megiratott, annak is szintén csak szájhagyomány képezte alapját s részben így is maradt ez utódról-utódra meg. Sok helyen még egyik-másik eseményről szóló történet szájhagyomány alakjában elég élénken él a köztudatban, de mivel pozitívabb adatokat azokra sehol nem találunk, azokkal komolyabban alig foglalkozunk.

BÁNYAHIREK.

A vasbányászat jövőjéről.

A vasipar évente fokozódó hihetetlen arányu emelkedése folytán méltán támadhat a vasbányászat körében némi aggodalom afölött, vajjon a vasfogyasztás rohamos emelkedése nem-e fogja a föld mélyében rejlő vasanyagot előbb-utóbb teljesen fölemészteni? Az érdekelt tényezők a vaskészletek esetleges kiapadásának kérdésével ma már ismételten foglalkoznak; így elősorban a svéd királyi geologiai intézet igazgatósága s a „British Association“ társulat Angliában gyakorlati tanulmányokat is végeztek e téren. Hogy a most üzemben levő s még feltárássra váró vasérctelepek készlete mennyi idő multán fog annyira elapadni, hogy a föld népeinek vasszükségletét kellően fedezni többé nem lesz képes, erre a kérdésre a szaktudósok világa, beleértve az imént említett két társaságot is, meg-

határozott, kellően tájékoztató végleges feleletet már csak azért sem adhat, mert nem tudhatjuk azt, hogy a föld vasfogyasztása a jövőben minő arányokat fog még ölteni. Biztosan csak egyet tudunk, t. i. azt, hogy a föld vaskészletei korántsem tartoznak a kiapadhatatlanok közé, így tehát a vasfogyasztás növekedténél arányában a vastermékek ára is évről-évre emelkedni s így a vas értéke nagyobbodni fog. Másrészt némi kárpótlásul s talán vigasztalásul szolgálhat nekünk a vegytudomány fokozatos fejlődése, amely lehetővé fogja tenni azt, hogy olyan ércanyagok felhasználásával tudjunk idővel vasat előállítani, amely ércek ma még kiaknázatlanul s így használatlanul hevernek a föld mélyében.

Néhány szó a vasércpótlásról. A föld vasérctelepei örök időnkig el nem tarthatnak s így a vegytudomány iparkodik ma már különböző utakon és módokon olyan anyagokat kihasználni és értékesíteni, amelyek előreláthatólag hivatottak, talán már a közel jövőben, a vastermékek idővel kiapadható készleteit pótolni. Extrakciós utakon elsőbbsen a Thomas-féle eljárással kezdték e téren utat törni. Középeurópának legtöbb barnavasérctelepeinek vasterméke, nagyobb mennyiségű foszforsav tartalma mellett, ugyszólván értéktelen volt. A Thomas-féle methodus feltalálása óta, tehát közel 3 évtizede, az ilyen foszforsavtartalmu barnavasércek az acélgártás terén ma már pompásan értékesíthetők.

A földben nagy arányban el vannak terjedve a titántartalmu ércek; habár a ma használatos eljárások mellett titántartalmu ércekből nyersvasat haszonnal extrahálni nem sikerül, a közel jövő vegytudománya bizonyára ezt a kérdést is meg fogja oldani.

Összehasonlító adatok a cinktermelésről. Magyarország-Ausztria és az Északamerikai Egyesült Államok cinktermelése eléggé érdekes adatokat szolgáltat nekünk ahhoz, hogy az említett birodalmak tíz évi cinktermelését, a statisztikából rendelkezésünkre álló 1906 évi számadatok alapján, egymással összehasonlítsuk. Ime: Magyarország-Ausztria évi cinktermelése, sajnos, a hozzánk bevitelre kerülő nyerscinket is ideszámítva, évi 24—28 ezer tonna között váltakozik. A termelés azért évente fokozatos emelkedést mutat, amennyiben a kettős birodalom évi cinktermelése 1897-ben még csak 24,100 tonnára rugott, ellenben már 1906-ban a termelés meghaladta a 28,300 tonnányit. Tíz év alatt termeltünk egészben véve 241,300 tonna cinket.

Ezzel szemben az Északamerikai Egyesült Államok okszerű cinktermelése mellett a fokozatos emelkedés 1897-től 1908-ig rohamosaa emelkedett, még pedig 89,600 tonnáról évi 202,100 tonnára. Össztermelésük a legutóbbi tíz év alatt kitelt közel másfél millió tonnányi cinktermést.

Azt a cinket, amit idehaza Magyarország-Ausztria termelt, egyben fel is használtuk; sőt parlagon heverő, dus cinkércellérek dacára, behozatalra voltunk utalva, míg ellenben az Északamerikai Egyesült Államok a termelt cinkből évente több ezer tonnányit még kivitelre is fordíthattak.

Antracit Sárosban. A híres porosz-sziléziai szénnek állítólag Sáros és Szepes megye határában Zamoyski gróf birtokán van folytatása. Felsőzugú község közelében gróf Zamoyski András lublóvári földbirtokos területén gyönyörű szép antracit porosz köszénre bukkantak. Zamoyski a kutatási engedély birtokában nagyban végzi már az ásásokat s mostanáig mintegy 10 méter mélységben mindig szebb és szebb köszénre akadnak. Ha megvalósul a gróf azon terve, hogy szénbányákat létesíthessen, úgy a felvidék népe nem lesz kényszerítve vándorbotot ragadni s

Amerikába kivándorolni, hanem itt is kenyérkeresetnek jut. Az oly soká vajudó podolin-orkói vasut kiépítését talán szintén siettetni fogja. Valóságos áldás lenne ez a bánya a tönkrement szepesi városokra, főleg Podolinra, mely ma faluszámba megy szegénységével, keresetnélküli lakosságával.

Pénzügyi, ipari és kereskedelmi hírek.

A Felsőmagyarországi bánya- és kohómű rt. 1907-ben 2.498,461 (1906-ban 2.571,383) K bruttó bevételt ért el, amelyből a bányauzem 1.629,124 (1.752,202), a központi költségek 163,883 (137,731); az adó és illeték 79,118 (41,337) K-t emésztet föl, tehát a tiszta nyereség 626,334 (603,443) K, ami a 4 millió K-ról 3 millió K-ra leszállított alaptőke 20·21 (15·08)%-os kamatozása. Az igazgatóság a közgyűlésnek azt fogja indítványozni, hogy az ujtási és értékcsökkenési alapra 18,034 (48,703), a rendes tartalék-alapra 100,000 (70,000), igazgatósági jutalékra 60,970 (58,742), a szomolnoki társáda gyarapítására 18,291 (17,623), a hivatalnoki nyugdíjalapra 12,194 (11,748), a részvényesek osztalékára 400,000 (380,000) K, azaz részvényenkint 20 K = 10% (tavaly 19 K) fordítsák és a még fenmaradó 16,844 (16,627) K új számlára vitessék át.

A társaság március 17-én tartott közgyűlésén előterjesztett igazgatósági jelentés szerint a szomolnoki bányában a kénkovand-termelés és elszállítás valamivel kisebb volt, mint 1906. évben. A kénesdi bányában a feltárások kedvező eredményű volt, az 1907. évi elszállítás mennyisége meghaladta az előző évit. A tekerői bányában a feltárási munkálatokat erélyesen szorgalmazzák és az elért eredmény elég kedvező. A kazanesdi bánya a múlt év elején több hónapig szünetelt, mert vízzel volt elárasztva. A bánya vízmentesítése igen jelentékeny költséggel járt, ezenfelül egész évben munkáshiány volt. A termelés és nyereség csökkent. A fojncai bányában a múlt évben sikerült ismét némi nyereséget elérni azért, hogy kisebb mennyiségű gazdag aranytartalmu kénkovandot s vasércet eladtak. E bánya közelében, Trosnyik községben kutatásokat végzett a társaság és igen gazdag fakóércre és aranytartamu kénkovandra bukkant. Az óradnai bányavállalat legújabb szerzeménye számos helyen jó minőségű kénkovandot és értékes vasércet talált. A feltárás teljes erővel folyik. A vállalat továbbá a jakobeni-i kénkovandbánya összes termelését több évre megvásárolta és azt a fogyasztóknál maga értékesíti. A 609,707 K nyereségből a közgyűlés értékcsökkenési tartalékra 18,034, a rendes tartalék-alapra 100,000, igazgatósági jutalékra 60,970, a szomolnoki társáda gyarapítására 18,291, a nyugdíjalapra 12,194 K-t fordított, osztalék fizetésére 400,079 K jutott és a fenmaradó 16,844 K-t pedig új számlára viszik át. Ennek megfelelően a részvény-szelvényt darabonként 20 koronával váltják be.

Új gyutacs-gyár Győrött. A Viktor Adler bécsi cég Győrött gyutacs-gyárat akar berendezni és e célra ingyen telket, adómentességet és kedvezményes villamos áramot kér a várostól. A gyárat hat hónap alatt felépítené és üzembe helyezné.

Az Osztrák-magyar horgany-hengerművek r-t. (Prvoz-Vác) az 1907. évre 35 K = 7% osztalékot fizet, az előző évi 37·50 K = 7¹/₂%-al szemben.

Azbeszt-bánya bérbeadása. Jeleztük, hogy Agadics község árlejtést hirdetett a területén található azbeszt kihasználásra. Most arról értesülünk, hogy a kihasználási jogot a megtartott árlejtésen a Nagyikindai brikett- és kőszénbánya r-t. vette bérbe évi 12000 K bérösszegért.

Köszénzállítási jogszokások. A bécsi tőzsde-kamara által a köszénzállítási jogszokások megállapítása ügyében kiküldött szakbizottság hosszas tárgyalások után, melyekben a kereskedelmi-, földmívelési- és vasutminiszterek képviselői is részt vettek, befejezte munkálkodását s a jogszokásokat véglegesen megállapította. Fontosabbak ezek közül a következők:

Vaggonhiány vagy árufelvétel beszüntetése esetén eladó csak annyiban mentesül a szállítási határidők betartásától, amennyiben igazolja, hogy a forgalmi akadályok tartama alatt minden megrendelőjének a lehetőségig szállítható mennyiséget szállította, illetve előnyben ezek egyikét sem részesítette. Utószállítás csak az esetben kötelező, ha a bánya szolgáltatási képessége a folyamatos szállításokon kívül az utólagos szállítás céljára szükséges szünet is fedezi és ha az utószállítás a legutolsó szállítási határidő elteltétől számított két hó alatt eszközölhető. Felső erőhatalomnak (vis major) tekintendő minden munkabeszünetés, munkások kizárása és minden oly esemény, mely a bányakezelőség akaratától függetlenül következett be s melyet az kellő kereskedői gondossággal sem lett volna képes elhárítani, feltéve, hogy ezen események az üzem teljes, vagy oly nagymérvű részleges beszüntetését okozták, melynek folytán a megrendeléseknek részben sem lehet eleget tenni.

A petroleumkartel megújítása. E hó végén lesz a petroleumkartel feloszlásának évfordulója. A kartel fennállása idején a nyers olaj nagybani eladási ára a belföldön 4·10 K volt, finomítványokért 37–38 K volt elérhető s a melléktermékeket is a mainál jóval magasabb árakon lehetett értékesíteni. Ma ellenben a nyers olaj piaci ára 1·50–1·— K volt, a finomítványoké pedig 26·50–27·— K; igaz, hogy a finomítás korábbi tükélye lehanyaglott s ma Európában alig van ország, ahol rosszabb petroleumot fogyasztanak, mint Ausztriában és Magyarországon.

A kartel-nélküliség — ilyen körülmények között érthető — nagyon fáj a finomítóknak; tárgyaltak is ebben a dologban ismételt, de eredmény nélkül. Az utóbbi napokban azonban — hír szerint — mégis megtalálták egy új szervezet alapjait. Bécsben nagy titokban folynak ez ügyben a tárgyalások, melyeket azonban nem az eddig szerepelt tényezők vezetnek. Az osztrák Boden-kreditanstalt közel áll a mozgalomhoz, amely a Fanto-társasághoz való viszonyánál fogva jelentékeny befolyást nyert a petroleum-iparra.

Magyar ásványórlő és grafitgyár Aczél és Ausch rt. cég alatt az Aczél és Ausch cég részvénytársasági alapra fektette Budapeston, V., Bodor-utca 7. sz. alatt levő ásványórlő gyárat. Az alaptőke 100. 00 K (200 drb. 500 koronás részvény), melyből 75.000 K a természetbeni betét és 25.000 K készpénzben lesz befizetve. — **Felsőmagyarországi mész- és mészhomokkő-téglagyár (Ruttká)** cég alatt Ruttkán téglagyár alakult. A társaság alaptőkéje 200.000 K és gyára a Ksod fővonalra mentén fekvő Turán községben lesz. A gyárat a tervezők az árva megyei Kralovánban tervezték, de ott oly akadályok merültek fel, hogy a társaság kénytelen volt Turócmegye területére áttenni székhelyét. — **Az Osztrák-magyar horgany-hengerművek rt. (Prvoz-Vác)** az 1907. évre 35 K = 7% osztalékot fizet, az előző évi 37·50 K = 7¹/₂%-kal szemben. — **A Langenfeldi portland-cementgyár rt.**, melynek Bukkariban gyártelepe van, alaptőkéjét 1·8 millióról 3 millió K-ra emelte. — **A Magyar-belga fémipar r rt** bruttó bevétele 1907-ben 981,137 K-ról 1.265,931 K-ra és tiszta nyeresége 185,449 K-ról 404,129 K-ra emelkedett, ami az 1 millió alaptőke 40·41%-os kamatozása. Az igazgatóság a közgyűlésnek a jelenlegi 1 millió K alaptőke fel-emelését javasolja 2 millió K-ra. Az osztalék 16 K = 8% lesz a tavalyi 14 K-val szemben; az élvezeti jegyek osztaléka 4 K.

Szabadalmi hírek.

Az elmúlt héten az alábbi szabadalmakat jelentették be. A bejelentett találmányok egyelőre jogtalan használat ellen védelemben részesülnek. A bejelentések ellen 60 napon belül fel lehet szólni. Érdekelte feleknek bővebb felvilágosítással szolgál „A Bánya” szerkesztősége.

Acetilenfejlesztő, melynél a karbid a gáznyomástól függő mennyiségben vezetettük a vízhez; a viztartányban az adagoló nyílás alatt egy oldalt és alulról határolt visszakasz van kiképezve oly módon, hogy az ezen szakaszban levő vízmennyiség a gázfejlesztéshez elegendő, ahhoz azonban igen csekély, hogy a karbid-terbe fölfecskendezzen.

Eljárás műkö előállítására. Oltott mész és kaolinból égetett cementet, fehér homok kőpor vagy homok és natron vízűveg keverékével, tetszőleges formába öntjük; az anyagot megszáradása után natronsóikkát fürdőbe mártjuk, leöblítjük azután silicofluorhydrogén oldatba mártjuk és lassan szárítjuk. Az új anyag igen folyós állapotban önthető, a formát igen jól tölti ki; színeztető, a kész kő igen szilárd és tetszetős; szobrászati reprodukciók készítésére is alkalmas.

Eljárás épületi burkolatanyag előállítására. Az anyag előállítására cementet üvegtörmelékkel keverünk és ezen összekevert anyagból gyúrható és formálható masszát készítünk; ezen masszából nyert lemezek, lapok vagy tetszés szerint formált alakok színüket, fényüket állandóan megtartják. Az anyag igen olcsón állítható elő és igen tartós.

Vasbeton födém. Alágyujtó, mely tetszőleges alakú, tűzálló; likacsos anyagból pl. samotiból áll s valamely folyékony tüzelőanyag felszívására alkalmas.

Jármű továbbmozgó vágánnyal. A jármű egy vagy több tárcsa alakú kerékpárral van ellátva, melyek számára talpakkal összekötött, felemelhető és lesüllyeszthető sínek vannak elrendezve, úgy hogy a súlyesztett síneken a jármű előre haladhat, míg a felemelt sínek ezalatt előre tolatnak.

Megadott szabadalmak. Az alábbi című találmányokra a megnevezetteknek szabadalom adatott. Érdeklődők bővebb felvilágosítást nyerhetnek a szerkesztőségénél.

1. **Wegener György** Eljárás kazánkö képződést megakadályozó szer előállítására.

2. **Debreceni Téglagyár Részvény-Társaság:** Eljárás meghatározott összetételű műtrágya gyártására.

3. **Zeiler Róbert:** Eljárás, melylyel plasztikus anyagoknál, mint cement, beton, gipsz, mész, aszfalt, gyanták és eféléknek nagyobb szilárdságot kölcsönözhetünk.

4. **Reid János:** Eljárás és készülék ércek kezelésére.

5. **Wagner Bernhard:** Brikettező eljárás.

6. **Ehrlich Henrik** Tüzelés fűtőkályhák, különösen cserépkályhák számára.

7. **Voda Abel** Kályha

8. **Thwaite és Howarth:** Eljárás és berendezés megolvasztott fémek kezelésére.

9. **Bien János:** Vasbetét betonépitményekhez.

10. **Baranovits Géza** Tüzelőszerkezet folyékony szénhidrogének égetésére.

11. **Fritz és Balaton** Tetőablak hornyolt cserpekkel fűdött tetők számára.

KÜLFÖLD.

Marokkó és bányászata.

Oly sok szó esik manapság Marokkó-császárságról és a marokkói kérdésről, hogy bányászatáról legalább röviden mi is megemlékezhetünk. Az Atlasz vidék geológiáját tekintve, kétségtelennek látszik, hogy a hazánknál jóval nagyobb marokkói császárság területén dus érckészletek pihennek kiaknázatlanul. Külföldi tőke és vállalkozó kedv ismételtlen próbálkozott Marokkó kormányától engedélyeket ugyszólván kicsikarni, ámde a Koránban vakon hívő fanatikus Marokkóban minden ilyen kísérlet eddig eredménytelen maradt. Az algecirasi tavalyelőtti konferencia tért nyitott ugyan némiben ma már az európai vállalkozásnak, ámde a folyton dúló polgárháboru, főként pedig a közlekedési eszközök és vállalatok teljes hiánya, még feltárás esetén sem kecsegtetheti egyelőre a külföldi tőke embereit.

Az eddigi kutatások eredményeit összegezve, ércben a leggazdagabb az Atlasban fekvő Suss-vidék, Agadirtól Tarudantig, főként rézércben. Vasércet északnyugaton találunk Niogadorban, továbbá Casablanca és Fedala környékén. Kén van Marrakes közelében, kőolaj Alksarnál Tanger mellett. Foszfát, ocker és gipsz bőven akad több helytt. Ceutának antinónbányászata, a tengerpart mellékén minden kezdetlegessége mellett már is számottevő. Szenet Marokkóban eddig nem találtak, de kellőképp tán nem is kerestek. Ezüst Tekuan környékén akad. Az Atlasból rohamosan alászakadó vizek medre aranyat is tartalmaz. Bevitelre Marokkó még a kősonál sem szorul a külföldre; úgy hogy a jövő bányászatára, a még kiaknázatlan s ma nehezen hozzáférhető Marokkóban. Sajdan nagy feladatok várnak.

Az amerikai petroleum-király büntetése.

Lapunk múlt számában vezetőhelyen és rovatban is foglalkoztunk a magyar petroleum-viszonyokkal. Nem lesz talán érdektelen, ha a mi szerény petroleumipari adatainkkal szembe állítjuk a híres amerikai vasút- és petroleum-királynak, Rockefellernek petroleum-panamáit, melyekből fogalmát alkothatunk magunknak egyrészt az amerikai ipar szédületes arányairól, másrészt pedig látjuk, hogy az Unio bírósága és kormányja — élén a jelenkor legzszenialisabb államférfiával, Roosewelt-al — nem szédül el a milliók hatalmától, hanem drákói szigorral megvédi a köz érdekeit.

Az Egyesült Államok elnökének legújabb jelentése ugyanis újból a kereskedelmet és ipart monopolizáló társaságok, főképek ezek legnagyobbika, a „Standard Oil Company” dolgaival foglalkozik, mely utóbbi társaság immár csaknem évtizedek óta monopolizálja a petroleum előállítását és eladását. E társaságnak, illetőleg e társaság vezetőjének, Rockefeller John petroleum- és vasut-királynak gazdálkodásával az amerikai sajtó és törvényhozás ugyszólván állandóan foglalkozni kénytelen. Ez a nagy vasutak monopóliumának megvitatásával kapcsolatosan történik, nemcsak azért, mert Rockefeller

hatalmas vasúthálózat fölött rendelkezik, hanem főleg azért mert a petroleummonopolium a nagy vasutvállalatok segítségével keletkezett és azok támogatását még mindig élvezi. Eddig minden kísérlet meghiusult a társaság közveszélyes üzemével szemben. Az első csapást a társaságra a múlt évben ellene hozott, közfeltűnést keltett bírói ítélet mérte.

A chicagói kerületi törvényszék ugyanis 1907. augusztus 3-án kelt ítéletével a Standard oil companyt a szövetségi forgalmi törvény áthágása miatt 29,240.000 dollár = 146,200.000 korona pénzbírságra ítélte. A Standard Oil Company ugyanis az utolsó két évben összesen 1462 petroleum-küldeményt menesztett Whiting állomásról a Chicago et Alton-vasut East St. Louis állomására, mely küldemények után fuvardíj címén 100 amerikai fontonként 6 cent szedetett be. Ezzel szemben áll és a bíró által bizonyítottak elfogadtatott, hogy a kihirdetett szabás a kérdéses viszonylatban szállítandó petroleumra 100 fontonként 18 centet tesz ki, vagyis a társaság ki nem hirdetett, titkos díjkezdeményt vett igénybe, amit a törvény tilt. A törvény szerint e tilalom áthágásáért nemcsak a vasut, hanem a feladó is 1000 dollártól 20.000 dollárig terjedhető pénzbírságra ítelhető minden egyes esetben. Ez alkalommal 1462 áthágási eset állapított meg és a törvényszék jónak látta minden egyes esetre a kiróható pénzbírság maximumát kiszabni. 1462-szer 20.000 dollár kiteszi a fentemlített 29,240.000 dollárt. Így szól az elsőbírói ítélet. A társaság természetesen felebbezett a köztörvényszékhez, melynek ítélete ellen utolsó fokban még az Egyesült Államok legfőbb törvényszéke elé lehet felebbezni. Az ügy tehát még koránt sincs befejezve és kérdéses, hogy a felebbviteli törvényszékek az elsőbírói ítéletet meg fogják-e erősíteni.

A társaság a felebbezésen kívül más eszközökhöz is folyamodott az elsőbírói ítélet megdöntése céljából, így a befolyása alatt álló egész sajtót az ítélet ellen lázította föl, de úgy látszik, eddig sikertelenül, mert amint hírlik, a dolgot a felebbviteli törvényszék is igen komolyan veszi és a társaság mesterkedéseivel szemben nagyon hüvösen viselkedik. Rendkívül jellemző az, ami az elsőbírói ítéletre nézve utólag ismertessé vált. A társaság ugyanis már korábban is élvezett titkos refakciókat, de ezt nem lehetett rábizonyítani, mert a vasutvállalatok nem voltak rábíráhatók arra, hogy a társaság ellen tanuskodjanak. Az Egyesült-Államok szövetségi államügyészének ezuttal sikerült a Chicago és Alton vasutat rávenni, hogy a társaságot terhelő adatait és bizonyítékait kiszolgáltassa, amennyiben az államügyész kilátásba helyezte neki, hogy a törvény áthágásáért őt (a vasutvállalatot) nem fogják üldözni. Az eljáró bíró, Landis, erről az ígéretéről mit sem tudott és ezért a petroleum-társaság elítélése után a vasutvállalat ellen is megindította az eljárást, melyet később az államügyész közbenjárására hosszadalmas tárgyalások után végre beszüntettek.

A drakói ítéletet az amerikai lakosság széles köreiben nagy meglepéssel fogadták. Az ítélet szigorúságának magyarázata kitűnik az alábbiakból:

A Standard Oil Company egyike az Egyesült Államok legjobban gyűlölt ipari monopolium-társaságainak. Alapítója Rockefeller John D. az ország leggazdagabb emberei közé tartozik, mi mellett rendkívül vallásos, jámbor ember, a mértékletességnek valóságos apostola. Szerény viszonyok közül küzdötte fel magát jelenlegi pozíciójába. Jelenlegi vagyonáról és évi jöve-

delmeiről ellenőrizhetetlen és kalandos hírek keringenek. A Standard Oil Company vagyonából Rockefeller birtokában lévő részt a mostani alacsony árfolyamok mellett is 108 millió dollárra becsülik és az 1882—1906. években csupán e vagyon révén 6 millió dollár évi jövedelme volt a petroleum- királynak.

Rockefellerrel azzal vádolják, hogy a vezetése alatt álló óriási vállalatot nem egyenes uton, tisztességes eszközökkel, hanem görbe utakon alattomos cselfogásokkal, ravasz törbeejtésekkel, a tisztas verseny kiméletlen kijátszásával tette nagygyá és jövedelmezővé.

A szerkesztésért felelős: **Apsay V. János.**

1777. sz.

Betöltendő állás.

Keresünk két jól számoló, ügyesen rajzoló, bányaiskolát végzett altisztet, kik bánya és külszíni theodolit-mérésekben jártassággal bírnak.

Állást nyer továbbá egy olyan altiszt, ki műszaki és főleg térképrajzolásban gyakorlattal bír. A katonai földrajzi intézetnél (Militärgeographisches Institut) alkalmazásban állott pályázó előnyben részesül.

Pályázni szándékozók, eddigi működésükről szóló bizonyítványmásolataikkal felszerelt kérvényeiket legkésőbb f. é. április hó 18-ig igényeik megjelölésével, alulírt bányagazgatósághoz terjeszték be.

Petrozsény, 1908. március 20.

Salgó-Tarjáni

köszénbánya részvénytársulat
Petrozsényi bányagazgatósága

Roth, bányagazgató.

J. POHLIG A. G. Kölnben,

épít harminc év óta

sodrony-kötélpályákat,

a legjobb kivitelben.

Több mint 1700 berendezést szállított 15—18, 20, 35 és 45 kilométer hosszban is.

Magyarországi
képviselő:

PÁRIS OSZKÁR, Budapest

VII., Damjanich-utca 51. szám. TELEFON 82—16. SZ.

Hammer-, Hacken-, Bell-, Axt-
etc. Stilen,

in allen nur dankbaren Formen und Grössen.

Grösstes Lager der Continents.

Grösstes Specialgeschäft der Branche

Muster und Preise auf gefl. Anfrage

Hamburg 1/c. **MOMME O. MOMSEN.**

Dus tartalmu

mágánércbányát

keres megvételre készpénz fizetés mellett
előkelő kereskedelmi ház. Érdeklődők for-
duljanak sürgősen lapunk kiadóhivatalához.

Heinrich Exner,

Baumaterialien-Handlung

Lagerplatz und Kontor BERLIN NO. 55,

Elbingerstr. 61—64, an d. Greifwalderstr. Tel. Amt VII, 2683.

Grösstes Lager in sämtlichen

alten Baumaterialien für Haus-, Villen und Fabrikbauten.

Enorme Auswahl in

fast neuen modernen Türen und Fenstern jeder Art.

Torvege, Schaufenster, Ladentüren in jeder Grösse.

Gartengitter, —|— Träger, L-, U- und Z-Eisen.

Balken, Kant- und Kreuzhölzer, Dachschalung, Fussböden, alt und neu.

Dachschiefer, Granitstufen sowie jegliches andere Baumaterial zu billigsten Preisen.

BURMEISTER C. CHAMOTTE-GYÁR

HALBSTADTBAN (ezelőtt C. KULMIZ).

Egyesítve az Egyesült Chamotte-gyárakkal m. Sz.
(ezelőtt C. Kulmiz) Saarauban és Marktedwitzben

Számos kiállításon ki-
tüntetés nyert.

Mindennemű tűzálló-termények; Chamotte-kövek; kvarc- és silica-kövek, magassfoknak (hoch-basische) (védjegy XX) és magas savfoknak. Különleges kövek nagyolvasztók és Martin-kemencékhez; ástkövek, tűzálló anyag acéltégelyekhez és hasonló legmagasabb igényeknek megfelelő anyag; Chamottelisztt acélöntéshez; tűzálló elszigetelőkövek 0-8 fajsúlyig, pl. léghevítő vezetékek kifalazásához; püszén-alakkövek, széntéglák a megkívánt mérték szerint, agyaghozzáadás nélkül, keményen sajtolva, megfelelően égetve, nagy olvasztókhoz. Alakkövek, görbék, hevítő-retorták (Muffeln). A kohászati, légszesz- és vegyi iparágaknál használt mindennemű teljes kemencék szállitattnak; különösen teljes nagyolvasztók léghevítőekkel, görbe- és mészkemencék. — Fenti különlegességekben gyakorlott kömű-
vesek rendelkezésre állnak.

Alapított 1850-ben.

Évi termelőképesség: 100 millió kilogramm alakos égett Chamotte-ár.

1000 munkás.

Az elszállítás Halbstadtban, Saarauban és Marktedwitzben a gyár saját vágányain esetleg vizen Boroszlóából gondosan eszközöltnak

Sürgőnycim: „Feuerfest“ Halbstadt.

Fénykép nagyításokat

akármilyen fénykép után, legszebb kivitelben, 55—68 cm. nagyságu

diszes Passepartoutban 5 kor.-ért
olajban szinesen 10 koronáért

küldünk csomagolással együtt.

Képviselek mindenütt felvételnek:

„RAFAEL“ fényképnagyító és festészeti műterem
BUDAPEST, VII/22.

VEREINIGTE

CRUMMENDORFER QUARZSCHIEFERBRÜCHE

LANGE, LUX UND OELSNER

RIEGERSDORF, Kreis Strehlen, Preussisch-Schlesien

Bahnstation CRUMMENDORF der
Strehlen-Grottkauer Eisenbahn

Telegr.-Adr.: Quarzbrüche RIEGERSDORF Strehlen-Schles.

Empfehlen ihren auf Ausstellungen **hochfeuerfestem** mehrfach premierten ausgezeichnet

Quarzschiefer: in behauenen oder gesägten rechtwinkligen oder konischen Stücken für Zustellung von Cupol-, Schweiss- und Puddelöfen, für Converter, in Zinkhütten für die Schächte der Zinkdestillieröfen, für Kalk- und Schnitzelrocken Quarzschiefer, öfer Kesselfeuerungen aller Art usw.

ein hochfeuerfester Naturstein, hält bei Höchsten Hitzegraden ganz wesentlich länger als beste Schamotte oder Dinassteine, wächst nur sehr wenig bei höchsten Temperaturen und ist sehr widerstandsfähig gegen Temperaturwechsel.

Preise: weit geringer, als für Schamotten und Dinassteine.

Quarzschiefer wird in behauenen und geputzten auch mit Diamantsägen voll- und scharfkantig geschnittenen rechtwinkligen und konischen Stücken von bestimmten Längen geliefert und mit bestem ff. Mörtel vermauert.

Allererste Referenzen des Inn- und Auslandes, sowie Originalzeugnisse und Prospekte stehen zur Verfügung.

Die Erste

Böhmisch-mährische Maschinenfabrik

und Filiale „Prager Brückenbau-Anstalt“ in Prag liefert

komplette Bergbau- und Hüttenwerks-Anlagen,

Betriebs-Dampfmaschinen und Dampfkessel,

Fördermaschinen jeder Konstruktion und Grösse,

Förderschalen, eiserne Grubenhunte Aufsatzvorrichtungen Patent Strausz, Seilauflösungen, eiserne Förderstühle, eiserne Sortirungsgebäude und Dächer, Sortirungsanlagen, Kreislrätter Pat. Coxe, Pendelrätter Pat. Karlik, mechanische Wipper Pat. Karlik, Sertirungsroste Pat. Karop, Schrauben- und Kaliberroste Pat. Distl-Susky, Kettenförderungen und Seilbahnen, direkte Verladungen, Schiebehünen, Dampfkabel u. Dampfaufzüge

Kräne, Bremsen, Aufzüge.

Ober- und unterirdische Wasserhaltungs-
maschinen bewährtester Konstruktion.

Pumpen und Gestänge, Kunstwinkel, Steigrohre, Gebläse-
maschinen, Luftkompressoren, Ventilatoren
und Exhaustoren.

Dampfmaschinen für elektrische Beleuchtungs-
und Kraftanlagen.

Normal- und Schmalspur-Lokomotiven.
Gasmotoren für Saug- sowie Druckgas.

GEBRÜDER FROMME

WIEN, XVIII. Herbeckstrasse 27.

Werkstätte mathematischer
Präcisions-Instrumente

Gruben-Patent-Boussolentheodolite. Gruben-Instrumente, Taschen-Grubenboussolen-Instrument Preis fl. 67.— in verschiedenen Grössen, Gruben-Latten und Stäbe, Verziehschrauben und Schnüre, Compasse, Gruben-Regel-Transporteure, Phantographen schwebendes System.

Illustrierte Preisverzeichnisse gratis und franco.

General Vertreter:

von Karl Zeiss in Jena.

Lager von plastisch wirkenden Zeissfeldstechern

: Drahtseile :

für alle vorkommenden
Zwecke fabriziert in best-
bewährten Ausführungen

E. F. Elbert,

Lugau i. S.

Gegründet 1862.

Gegründet 1862.

Magy. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága

Budapest, Kőbányai-út 13-25. sz.

Sürgöncim: „ÁLLAMI VASGYÁRAK BUDAPEST“.

Telepek: Budapest, Diósgyőrött, Vajdahunyadon,
Zólyom-Brezón és Kudsiron.

A b dapesti gyárban 1144 löerő, 2850 munkás, a diósgyőri gyárban 7000 löerő 5600 munkás, a vajdahunyadi gyárban 1374 löerő, 1800 munkás, a zólyombrezói gyárban 3765 löerő, 2900 munkás, a kudsiri gyárban 280 löerő, 480 munkás.

Mozdonyok, lokomobilok, arató-, fűkaszáló- és cséplőgépek, utimozdonyok, számkazalozók, kukoricamorzsolók, és egyéb gazdasági gépek, vasuti vizállomási berendezések, gőzkazánok, sajtolt villamos kocsikeretlemezek, teljes lokomotív és vasuti kocsikerékpárok, kerékvázák és tengelyek, vont fényes rudak, kovács- és acélöntvényű hajó- és gépkatrészek, tégelyacélöntvények, alakos acélöntvények, különféle nyersvas és vasöntvények, szegecsek, csavarok, csavarkulcsok, tűzálló anyag- és chamotteárak. Hidak, vasszerkezetek, vasuti sinek és sinkapcsoló-szerek, teljes vasuti váltók, keresztezések, vastartók, kereskedelmi vasak, lemezek, hidláncok, rúgóacél, kőfűróacél, reszelőacél, kocsirúgóacél, vágóacél, fenő-, brescian-, azralon- és durvaacél, sziklavésők, gazdasági szerszámok, különféle acélszerszámok, üllők stb. acéllövedékek, vont, hengerelt, kazán-, forr- és furócsövek órozva és galvanizálva, öntött vascsövek. **Vizgázhegesztési eljárással előállított** gőzvezeték, vízvezeték és csatornázási csövek és csatornázási csövek szab. kötőkarimákkal vagy hengerelt karmantyúkkal, mindennemű bányacsövek, elektromos vasuti vezetékhez és világító testekhez való árbcok, hajóárbcok, vitorlarudak (Raaen) árbcoszárak (Stengen), árbcoszálák (Spieren), póznák (Bäume), alagcsövek, vizlégcsövek (-peigattrohre), üreges mozgó hajódarúk (hohle Davits), tengeri uszorok (Meeresbojen) vízépítésekhez, hidjármokhoz és partbiztosítási falakhoz alkalmas csövek, melyek vízerővel a földbe nyomtatván és felülről cementtel kiöntésvén, olcsóbbak és tartósabbak mint a kőfalazatok, olaj-, légszusz- és légnomási tárgyak 200 atmoszféra és azon felüli belső légnomásra, torpedó-léghatronok, cellulose cukor- és szappanfőzőüstök, egészen hegesztett üzemi kazánok és mozdonykazán-küpenyek, maíomdobok, retorták, központfutók, vegyészeti és ezzel rokoniparok céljaira szolgáló készülékek stb.

Gummiwaren,
Packungen,
Dichtungsmaterialien

liefert billigst

Lotzges & Hermann,

Schlebusch-Manfort, bei Köln a Rh.

Vertreter gesucht.

Troisdorfer Bohröl

Alle Anforderungen entsprechend.

Natural, Rostschützend.

Wasserlöslich.

1 Kilo-Probe und franko. — Fass ca. 170 Kilo und Kannen à 25 und 50 Kilo zu Mk. 60 — per 100 kilo franko jeder Bahnhstation.

Chemische Fabrik Troisdorf

Dr. Hülsberg & Seiler, Troisdorf (Rheinland).

✂ LOSSINSZKY IMRE ✂

okleveles gépészmérnök műszaki irodája

BUDAPEST, V. KERÜLET, LIPÓT-KÖRUT 7. SZÁM.

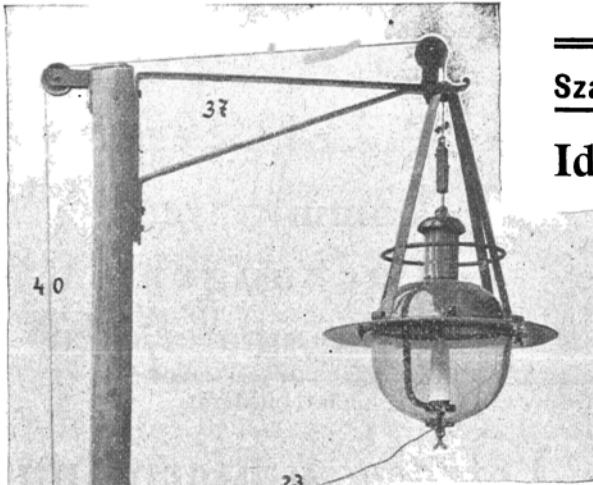
Telefonszám 64—72.

Postatakarékp. cheque és clearing 15657. — Folyószámla:
„Hermes“ Bank Budapest. — Lámpaműhely-telefon 2—16

Táviraticim LOSSIM.

Nagyfényerejű „Unicum“ petróleum izzólámpák szabadalm.

egyedüli gyártása és el-
árusítása A jelenkor leg-
jobb és legolcsóbb világi-
tása. 1000 gyertyafény óránként 11-5 fillérbe kerül. Pótolja a villamos izzólámpát. Bármely petróleummal ég. Hordoz-
ható, bárhol felállítható és bárki által kezelhető. Bányák gyárai, gyártelepek, rakhelyek, műhelyek, gazdasági
udvarok, kerthelyiségek, fürdő- és forrástelepek stb. stb.
számára.

Szabadalmazott „Zenit“ Invert gázégő.

Ideális gázvilágítás! A „Zenit“-égő régen
érzett hiányt pótol a
gázvilágítás terén, amennyiben ezen égővel felényi
gázfogyasztás mellett ugyanolyan intenzív fényt kapunk,
mint a közönséges Auer-égővel. A „Zenit“-égő óránként
60 l. gázfogyasztás mellett 60 normál gyertyafényt ad,
tehát a közönséges Auer-égőkkel szemben

50%-os gázmegtakarítást eredményez.

A „Zenit“ invert-égő kétféle nagyságban készül:
A-jegyű 60 normál gyertyafényű 60 l. óránkénti gázfo-
gyasztás mellett. — B-jegyű 90 normál gyertyafényre 100
l. óránkénti gázfogyasztás mellett.

A „Zenit“ invert-égő ára:

Az álló lámpa állvánnyal (lásd ábrát) A-jegyű 20.— korona, B-jegyű 22.—
kor. Fali- vagy csillár-lámpa A-jegyű 10.— kor., B-jegyű 12.— korona.

Folytonégő töltőkályhák

Különösen magyarországi szénre!

Feyér Gyula, okleveles gépészmérnök, tanár szabadalmazott rendszere szerint.

Nincs szükség drága külföldi szénre!

Fűtsünk olcsó hazai szénrel!

50%-os költségmegtakarítás!

Alkalmazásban vannak már: Budapest
Városi Villamos Vasút, Technológiai Iparmúzeum,
M. kir. államvasutak főműhelye, M. kir. Honv.
Miniszterium, Nagykárolyi szinkör, Katonai közp.
ruhatár, Váczi városház, Nagyvárad hadapród-
isk., Schlick-gyár, Danubius hajó- és gépgyár stb.

Munkácsi-féle szab.

takaréktüzhelyek egyedüli gyártása és elárusítása.

Bármely tüzelőanyaggal fűthetők! 35—40% költségmegtakarítás!

Teljes egészükben magyar ipar!